

Jäsenvaltion oikeus - Puola

Tällä sivulla on tietoa Puolan oikeusjärjestelmästä.

Puolan on tasavalta, jossa on demokraattinen hallinto. Lainsäädäntövalta kuuluu parlamentille, joka muodostuu alahuoneesta (**Sejm**) ja ylähuoneesta (**Senat**). Toimeenpanovalta kuuluu **Puolan tasavallan presidentille** (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej) ja **ministerineuvostolle** (Rada Ministrów). Tuomiovalta kuuluu tuomioistuimille.

Puolan oikeusjärjestelmä perustuu mannereurooppalaiseen oikeusjärjestelmään (**civil law perinne**). Puolan yleisiä tuomioistuimia ovat **muutoksenhakutuomioistuimet** (sądy apelacyjne), **aluetuomioistuimet** (sądy okręgowe) ja **alioikeudet** (sądy rejonowe). Niillä on valtuudet käsitellä rikosasioita, siviilioikeudellisia asioita, perhe- ja holhousoikeudellisia asioita, työoikeudellisia asioita ja sairausvakuutusasioita.

Hallinto-oikeudellinen tuomiovalta kuuluu korkeimmalle hallinto-oikeudelle (Naczelny Sąd Administracyjny), joka valvoo julkishallinnon toimintaa.

 Korkein oikeus (Sąd Najwyższy) on keskitetyn tuomiovallan ylin elin Puolan tasavallassa, ja näin siis myös ylin muutoksenhakutuomioistuin. Korkeimman oikeuden päätehtäviä ovat oikeudenhoito Puolassa (yhdessä yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja sotilastuomioistuinten kanssa), ylimääräiseen muutoksenhakuun kuuluvien kassaatioiden käsittely ja lain tulkintaa koskevien päätöslauselmien antaminen.

Perustuslakituomioistuin (Trybunał Konstytucyjny) on osa tuomioistuinlaitosta. Sillä on toimivalta ratkaista seuraavat asiat:

- annetun lain perustuslainmukaisuus
- toimivaltakiistat keskushallinnon toimielinten välillä
- puolueiden tavoitteiden ja toiminnan perustuslainmukaisuus
- kansalaisten tekemien perustuslakivalitusten käsittely.

Englanninkielinen käännös perustuslakituomioistuinlaista ja muita asiaan liittyviä lakeja on saatavissa [Puolan perustuslakituomioistuimen verkkosivustolla](#).

Oikeuslähteet

Puolan lainsäädännön oikeuslähteitä ovat perustuslaki, lait, ratifioidut kansainväliset sopimukset ja asetukset. Perustuslaki katsotaan tärkeimmäksi Puolan lainsäädännön oikeuslähteeksi. Siinä on tietoa Puolan oikeusjärjestelmästä, toimielinjärjestelmästä, tuomioistuinjärjestelmästä ja paikallisviranomaisista. Siihen sisältyvät myös poliittiset vapaudet ja oikeudet. Tällä hetkellä voimassa oleva perustuslaki annettiin vuonna 1992. Puolan perustuslain teksti on saatavissa [Puolan parlamentin alahuoneen \(Sejm\)](#) verkkosivustolla puolaksi, englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja venäjäksi.

Oikeudellisten välineiden lajit

Lait (ustawy) ovat yleisesti velvoittavia välineitä, jotka koskevat merkittäviä asioita. Mistä tahansa asiasta voidaan antaa laki. Toisinaan perustuslaissa on asetettu velvollisuus säätää tietystä asiasta lailla – esimerkiksi talousarviosta tai kansalaisten oikeudellisesta asemasta.

Puolan perustuslain mukaan jotkin **kansainväliset sopimukset** (umowy międzynarodowe) on vahvistettava lailla ennen ratifiointia. Tällaisen lain antaa parlamentti, ja sen allekirjoittaa presidentti. Sopimuksissa määrätään muun muassa erilaisista liittoutumista, poliittisista tai sotilaallisista sopimuksista, kansalaisten vapauksista, oikeuksista ja velvollisuuksista, kansainvälisten järjestöjen jäsenyydestä ja muista perustuslailla säädettävistä asioista.

Asetuksia (rozporządzenia) antavat perustuslaissa nimetyt hallintoelimet laissa annetun valtuutuksen mukaisesti.

Ministerineuvostolla on oikeus antaa luonteeltaan sisäisiä **päätöslausemia** (uchwały), jotka velvoittavat ainoastaan päätöslauselman antavan toimielimen alaisia yksiköjä. Päätöslausemat eivät voi olla oikeusperustana kansalaisia, oikeushenkilöitä ja muita subjekteja koskeville päätöksille.

Paikallishallinnon viranomaiset ja valtionhallinnon paikalliset viranomaiset voivat laissa annetun valtuutuksen nojalla säätää **paikallisia lakeja** (akty prawa miejscowego), joita sovelletaan niiden hallintoalueella.

Normihierarkia

Perustuslaki on Puolan lainsäädännön ensisijainen oikeuslähde. Puolan perustuslain jälkeen normihierarkiassa seuraavina ovat ratifioidut kansainväliset sopimukset, Euroopan unionin asetukset, direktiivit ja päätökset, lait sekä paikallisviranomaisten määräykset ja lait.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Lainsäädäntövaltaa käyttävät **Puolan parlamentin kaksi kamaria**: alahuone (Sejm) ja ylähuone (Senat). Parlamentin jäsenet valitaan **nelivuotiskaudeksi**. Lainsäädännön aloiteoikeus on kansanedustajilla, ylähuoneella, Puolan tasavallan presidentillä ja ministerineuvostolla. Aloiteoikeus on myös ryhmällä, johon kuuluu **vähintään 100 000 kansalaista**, joilla on äänioikeus parlamenttivaaleissa.

Parlamentin alahuone käsittelee lakiehdotukset kolmessa käsittelyssä. Kun ala- ja ylähuone ovat hyväksyneet lakiehdotuksen, se lähetetään presidentille allekirjoitettavaksi. Presidentti voi ennen lakiehdotuksen allekirjoittamista siirtää sen perustuslakituomioistuimelle, joka ratkaisee lain perustuslainmukaisuuden.

Ministerineuvosto varmistaa **lakien** täytäntöönpanon, antaa **asetuksia**, tekee **ratifointia edellyttävät kansainväliset sopimukset** ja hyväksyy tai hylkää **muut kansainväliset sopimukset**.

Säätämismenettely

Oikeus tehdä aloitteita

Lakialoitteen voivat tehdä kansanedustajat, parlamentin ylähuone, tasavallan presidentti, ministerineuvosto ja ryhmä, johon kuuluu vähintään 100 000 kansalaista, joilla on äänioikeus parlamenttivaaleissa.

Useimmiten lakiehdotuksen antavat ministerineuvosto tai kansanedustajat.

Lakiehdotus perusteluineen on toimitettava alahuoneen puhemiehelle eli **Sejmin marsalkalle** (Marszałek Sejmu), joka välittää sen tasavallan presidentille, ylähuoneelle ja ministerineuvoston puheenjohtajalle (pääministerille).

Keskustelu

Parlamentin alahuone käsittelee lakiehdotukset kolmessa käsittelyssä. Lakiehdotukset tutkitaan myös parlamentin ala- ja ylähuoneen erityisvaliokunnissa.

Lain antaminen

Parlamentin ylähuoneen on 30 päivän kuluessa lakiehdotuksen esittämisestä hyväksyttävä se muutoksitta, esitettävä siihen muutoksia tai päätettävä sen hylkäämisestä kokonaan. **Alahuone** voi hylätä ylähuoneen esittämät muutokset vain äänten ehdottomalla enemmistöllä, kun kansanedustajia on läsnä vähintään puolet edustajien lakimääräisestä määrästä.

Lain vahvistaminen

Kun käsittely parlamentin ala- ja ylähuoneessa on saatu päätökseen, alahuoneen puhemiehen on toimitettava hyväksytty lakiehdotus presidentille allekirjoitettavaksi. Tasavallan presidentin on allekirjoitettava lakiehdotus 21 päivän kuluessa sen toimittamisesta ja määrättävä se julkaistavaksi Puolan tasavallan säädöskokoelmassa (Dziennik Ustaw). Laki tulee voimaan 14 päivää myöhemmin. Lakiehdotuksessa voidaan myös asettaa **voimaantulopäivä**. Puolan oikeusjärjestelmässä lakiehdotus voidaan kumota vain toisella lakiehdotuksella. Säädöstekstissä on vielä mainittava, milloin säädöksen voimassaolo lakkaa.

Oikeudelliset tietokannat

 [Puolan säädöstietokannassa \(Sejm\)](#) on säädöksiä vuodesta 1918 sekä luettelo kaikista tietokantaan sisältyvistä säädöksistä.

Tietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 10/12/2012